МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СТАНІВ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

ВОЙТАШЕК Іван - Завідувач Богородчанської державної нотаріальної контори Івано-Франківської області

https://orcid.org/0009-0006-4022-5476

УДК 347.961:342.7(477)(091)(043.3)

DOI: https://doi.org/10.71404/EP.2026.1.77

Стаття присвячена аналізу міжнародного досвіду регулювання нотаріальної діяльності в умовах надзвичайних станів та визначенню можливостей його використання для вдосконалення системи нотаріату України. Досліджено особливості функціонування нотаріальних інститутів у періоди воєнних конфліктів, пандемічних обмежень та інших кризових ситуацій у державах Європейського Союзу й інших країнах. Встановлено, що в умовах надзвичайних станів держави адаптують нотаріальні процедури шляхом запровадження електронного документообігу, дистанційної ідентифікації осіб, використання електронних реєстрів і спрощених механізмів посвідчення правочинів. Значну увагу приділено досвіду країн континентальної правової системи, у яких нотаріус виконує функцію гаранта юридичної визначеності та стабільності цивільного обороту. Проаналізовано практику забезпечення безперервності нотаріальних послуг в умовах обмеженого доступу до державних органів і переміщення населення. Наголошено, що цифровізація нотаріальної діяльності потребує належного захисту персональних даних, правової безпеки та запобігання зловживанням. Методологічну основу дослідження становлять порівняльно-правовий, формально-юридичний і системний методи. Зроблено висновок про доцільність імплементації окремих елементів зарубіжного досвіду для модернізації нотаріальної системи України в умовах воєнного стану та забезпечення безперервності юридичних послуг.

Ключові слова: нотаріат, нотаріальна діяльність, надзвичайний стан, воєнний стан, правове регулювання, міжнародний досвід, електронний нотаріат, правовий захист.

Постановка проблеми

Історичні та правові засади регулювання нотаріальної діяльності в умовах надзвичайних станів у різних державах становлять значний інтерес для країн, які стикаються з кризовими викликами, зокрема воєнними конфліктами, надзвичайними ситуаціями або масштабними суспільними трансформаціями. Забезпечення безперервності функціонування нотаріальних інститутів у таких умовах має безпосередній вплив на стабільність цивільного обороту, захист майнових прав громадян та належне документування юридично значущих дій. У багатьох державах світу правове регулювання діяльності нотаріату під час надзвичайних станів формувалося з урахуванням необхідності поєднання правової визначеності з інституційною гнучкістю, що дозволяє ефективно функціонувати правовій системі навіть у складних суспільно-політичних умовах.

Актуальність дослідження міжнародного досвіду регулювання нотаріальної діяльності зростає в умовах сучасних викликів, з якими стикається Україна у період воєнного стану та трансформації державних інституцій. Потреба у забезпеченні доступності нотаріальних послуг для громадян, які перебувають у різних регіонах країни або вимушено переміщилися за її межі, набуває

особливої значущості. Удосконалення правових механізмів організації роботи нотаріату, запровадження нових процедур посвідчення документів та використання сучасних інформаційних технологій виступають ключовими напрямами реформування [1]. Досвід держав із розвиненими правовими системами, які вже стикалися з подібними викликами, може бути використаний для вдосконалення національного законодавства та практики нотаріальної діяльності.

Міжнародна практика демонструє застосування різних правових та організаційних механізмів для забезпечення функціонування нотаріату під час надзвичайних станів. До них відносяться спеціальні режими роботи нотаріусів, розширення можливостей дистанційної ідентифікації осіб, використання електронних реєстрів та електронного документообігу, а також адаптація процедур посвідчення правочинів до умов обмеженого доступу до державних установ. Такі заходи спрямовані на забезпечення належного рівня правової визначеності та підтримку довіри до нотаріальних актів навіть у періоди суспільної нестабільності.

Досвід європейських держав та інших країн світу свідчить, що ефективне функціонування нотаріату у кризових умовах значною мірою залежить від рівня інституційної організації системи нотаріату, наявності сучасної цифрової інфраструктури та чіткого нормативно-правового регулювання [2]. Поєднання традиційних нотаріальних процедур із цифровими технологіями забезпечує оперативність юридичних дій, доступність нотаріальних послуг та належний рівень правового захисту учасників цивільних правовідносин.

Урахування міжнародного досвіду дозволяє визначити основні напрями удосконалення правового регулювання нотаріальної діяльності в Україні з огляду на сучасні виклики. Аналіз практики інших держав формує уявлення про ефективні механізми організації роботи нотаріату в умовах надзвичайних станів, що сприяє модернізації національної системи нотаріату та підвищенню рівня правового забезпечення діяльності громадян і суб'єктів господарювання. Вивчення міжнародного досвіду у цій сфері має як теоретичне, так і практичне значення для подальшого розвитку правової системи України.

Мета дослідження полягає у визначенні міжнародного досвіду регулювання нотаріальної діяльності в умовах надзвичайних станів та можливостей його застосування для удосконалення нотаріальної системи України. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань: проаналізувати історико-правові та сучасні підходи до організації нотаріальної діяльності у періоди кризових ситуацій у різних країнах; виділити ефективні практики, які можуть бути релевантними для забезпечення безперервності нотаріальних послуг та правового захисту громадян в умовах воєнного або надзвичайного стану в Україні; визначити перспективні напрями подальших наукових досліджень у сфері реформування національного нотаріату з урахуванням міжнародного досвіду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблематика міжнародного досвіду регулювання нотаріальної діяльності в умовах надзвичайних станів має комплексний характер, що зумовлює міждисциплінарний підхід до її дослідження. Поєднання правових, інституційних та організаційних аспектів функціонування нотаріату в кризових умовах потребує врахування наукових напрацювань у галузі права, державного управління та порівняльного правознавства. Аналіз наукових досліджень сприяє розумінню трансформацій нотаріальної діяльності під впливом сучасних викликів, серед яких воєнні конфлікти, надзвичайні ситуації природного чи техногенного характеру та інші кризові явища. У науковому середовищі досліджуються питання адаптації нотаріальних процедур до умов обмеженого функціонування державних інституцій, забезпечення безперервності нотаріальних послуг і збереження правової визначеності цивільного обороту.

В. Баранкова у дослідженні, присвяченому концепції розвитку нотаріату України, звертає увагу на модернізацію інституту

нотаріату з урахуванням сучасних викликів правової системи. Авторка розглядає нотаріат як інститут, що забезпечує стабільність цивільного обороту та сприяє реалізації прав громадян у сфері майнових і особистих немайнових відносин. Запропонований підхід передбачає удосконалення нормативного регулювання, розвиток інституційної спроможності нотаріату та впровадження цифрових технологій у його діяльність [3].

Питання правового регулювання нотаріальної діяльності в умовах цифрової трансформації досліджує О. О. Чижиков. Науковець аналізує тенденції розвитку нотаріату, пов'язані з використанням електронного документообігу, цифрового підпису та електронних реєстрів. Формування електронного нотаріату розглядається як складова цифровізації державного управління, що передбачає інтеграцію нотаріальних процедур із державними інформаційними системами [4]. Проблематику реформування інституту нотаріату в контексті євроінтеграційних процесів досліджує Н. М. Денисяк. У роботі наголошується на необхідності гармонізації українського законодавства із правовими стандартами держав Європейського Союзу та вдосконалення процедур нотаріальної діяльності відповідно до сучасних вимог правового регулювання цивільного обороту [5].

Окремі аспекти цифровізації публічного управління у європейському правовому просторі аналізує В. Рядінська. Дослідження охоплює механізми впровадження електронного врядування та розвиток цифрових інструментів у діяльності державних інституцій, що створює умови для модернізації нотаріальної діяльності та інтеграції нотаріальних процедур із системами електронного документообігу [6]. Захист прав і свобод громадян через діяльність нотаріату в умовах воєнного стану розглядає О. Г. Тимощук. Авторка підкреслює роль нотаріату у забезпеченні стабільності цивільно-правових відносин та реалізації майнових прав громадян у періоди суспільної нестабільності [7]. Питання функціонування нотаріальної системи в умовах воєнного стану досліджує й О. Письменний, який аналізує виклики, пов'язані з обмеженим доступом до державних реєстрів, переміщенням громадян і змінами у процедурі посвідчення правочинів [8].

Узагальнення наукових праць свідчить про зростання уваги дослідників до проблематики функціонування нотаріату в умовах трансформації правових систем, цифровізації державного управління та виникнення кризових ситуацій. Наявні дослідження висвітлюють окремі аспекти розвитку інституту нотаріату, однак міжнародний досвід регулювання нотаріальної діяльності в умовах надзвичайних станів потребує подальшого комплексного вивчення з метою його використання у процесі вдосконалення нотаріальної системи України.

Виклад основного матеріалу дослідження

Історико-правові та сучасні підходи до організації нотаріальної діяльності у періоди кризових ситуацій у різних країнах демонструють широкий спектр правових і адміністративних механізмів, що використовуються для забезпечення безперервності функціонування нотаріату та підтримки правової визначеності в умовах надзвичайних обставин. У багатьох державах континентальної та англо-американської правових систем протягом історії формувалися спеціальні процедури для адаптації нотаріальних дій під час воєнних конфліктів, природних катастроф, пандемій та інших кризових ситуацій [9]. Початкові форми регулювання передбачали надання нотаріусам додаткових повноважень щодо посвідчення документів у віддалених регіонах, забезпечення тимчасового зберігання важливих документів та організації спрощеного доступу до нотаріальних послуг для громадян, які перебували в зоні ризику або переміщалися у зв'язку з надзвичайними обставинами.

Досвід європейських країн, зокрема Німеччини, Франції, Італії та Іспанії, свідчить, що у періоди воєнних конфліктів уряди запроваджували спеціальні нормативні акти, які визначали строки виконання нотаріальних дій та процедури дистанційного оформлення документів. Наприклад, у Франції під час Другої світової війни було створено механізми ведення резервних архівів нотаріальних документів і використання електро-

нних реєстрів для збереження юридично значущих даних, а в Німеччині запроваджували централізовані системи контролю за дотриманням нотаріальних процедур у зонах бойових дій [10]. У Італії та Іспанії дистанційне посвідчення документів та електронний нотаріат розпочався з використання сертифікованих цифрових підписів і захищених каналів обміну документами, що отримали юридичну силу на рівні з традиційними паперовими актами.

Досвід США демонструє використання комплексних механізмів під час кризових ситуацій, зокрема у період пандемії грипу 1918 року та після ураганів і катастроф у сучасну епоху. У штатах були запроваджені електронні системи реєстрації угод, дистанційної ідентифікації сторін правочину та можливість тимчасового використання електронних каналів для подання і нотаріального посвідчення документів. В англо-американській системі практикувалися тимчасові процедури, що надавали нотаріусам право виконувати нотаріальні дії у віддаленому режимі, здійснювати перевірку документів через захищені платформи та гарантувати юридичну силу підписаних цифрових актів.

В історичному контексті формування нотаріату у періоди кризових ситуацій спостерігалася тенденція до зміцнення інституційної організації системи та чіткого розподілу повноважень між державними органами та нотаріусами. У багатьох правових системах нотаріуси виступали гарантами правової визначеності цивільного обороту, що включало контроль за законністю правочинів, перевірку достовірності підписів та документів, забезпечення збереження майнових прав громадян у періоди соціальної нестабільності [11]. В Японії та Південній Кореї запроваджували електронні нотаріальні системи для забезпечення безперервності нотаріальних послуг під час стихійних лих і техногенних катастроф, що включало дистанційне посвідчення контрактів і використання сертифікованих цифрових підписів для угод із нерухомістю та корпоративних документів.

Поступове впровадження цифрових технологій змінило традиційні механізми нотаріальної діяльності, дозволивши організовувати роботу у віддаленому режимі та підтримувати доступ до нотаріальних послуг навіть у регіонах із обмеженим функціонуванням державних органів. У країнах ЄС електронні платформи нотаріату інтегрують віддалену ідентифікацію, криптографічний захист документів та взаємодію з державними реєстрами, що забезпечує юридичну силу цифрових актів та стабільність цивільного обороту. У Великій Британії та Канаді застосовуються гібридні моделі, де дистанційне посвідчення документів поєднується з фізичним контролем нотаріусів за дотриманням процедур, що забезпечує одночасно доступність послуг і їх юридичну надійність.

Міжнародний досвід свідчить, що комплексна організація нотаріальної діяльності в умовах надзвичайних ситуацій включає поєднання організаційних структур, технологічних рішень та правових процедур. Використання електронних платформ, цифрових підписів, резервних архівів і дистанційної ідентифікації забезпечує безперервність нотаріальних послуг, правову визначеність, захист майнових прав громадян і стабільність цивільного обороту у періоди кризових явищ. Інтеграція міжнародних практик у національну систему нотаріату створює передумови для адаптації української нотаріальної системи до умов воєнного та надзвичайного стану і підвищує її здатність реагувати на надзвичайні обставини.

Сучасні підходи до регулювання нотаріальної діяльності включають комплексне використання правових норм, інформаційних технологій та організаційних процедур для адаптації нотаріату до умов надзвичайних станів. У більшості країн закріплені законодавчі механізми дистанційного посвідчення документів, електронного ведення реєстрів, використання цифрового підпису та шифрованих каналів обміну інформацією [12]. Нотаріуси отримують розширені повноваження щодо організації роботи, взаємодії з державними органами та контролю за дотриманням процедур в умовах обмеженого доступу до традиційних каналів надання послуг. Паралельно здійснюються заходи з підвищення безпеки документів, захисту персональних даних та запобігання

зловживанням, що можуть виникати в кризових умовах.

Аналіз практики різних країн показує, що організація нотаріальної діяльності у періоди надзвичайних станів базується на поєднанні інституційної стабільності, чіткої нормативної регламентації та технологічної підтримки. У багатьох правових системах створюються спеціальні центри координації нотаріальної діяльності, які забезпечують оперативне вирішення питань, пов'язаних із посвідченням документів, веденням реєстрів та обміном інформацією між нотаріусами та державними органами [13]. Подібні механізми сприяють збереженню функціональної цілісності системи нотаріату, гарантують правову визначеність для громадян і суб'єктів господарювання та забезпечують стабільність цивільного обороту навіть у складних умовах.

Історичні приклади регулювання нотаріальної діяльності у кризових умовах демонструють різноманітність підходів залежно від типу правової системи, рівня розвитку інституцій та технологічної бази держави. У країнах континентальної правової системи нотаріуси виступають центральними фігурами, відповідальними за легалізацію та збереження правочинів, а держава надає нормативну підтримку та контролює дотримання процедур. У англо-американських правових системах нотаріальна діяльність інтегрується у ширший комплекс юридичних послуг, що надаються приватними суб'єктами, з можливістю дистанційного оформлення документів через електронні платформи [14]. Порівняння цих моделей дозволяє виявити загальні принципи функціонування нотаріату у періоди надзвичайних станів: забезпечення правової визначеності, доступності послуг для громадян та стабільності цивільного обороту.

Реалізація міжнародного досвіду у національному контексті передбачає адаптацію законодавчих норм, вдосконалення організаційних структур та впровадження сучасних інформаційних технологій у діяльність нотаріату. Приділяється увага створенню електронних реєстрів, систем дистанційної ідентифікації та захищених каналів обміну документами, що дозволяє підтримувати функціонування нотаріальної системи у регіонах, де доступ до традиційних установ обмежений через надзвичайні обставини. Інтеграція таких механізмів сприяє збереженню прав громадян, захисту майнових відносин та стабільності цивільного обігу в періоди кризових явищ.

Регулювання нотаріальної діяльності в умовах кризових ситуацій у різних країнах включає нормативні механізми, що застосовуються для забезпечення безперервності нотаріальних послуг і правового захисту громадян. Українське законодавство містить положення, що впливають на організацію нотаріальної діяльності під час надзвичайних і воєнних станів, зокрема норми щодо дистанційного посвідчення документів, ведення електронних реєстрів і захищеного обміну інформацією. Регулювання здійснюється на підставі Закону України «Про нотаріат» [15] та Цивільного кодексу України [16], що визначають статус нотаріуса, порядок посвідчення правочинів і нотаріальних дій, умови спадкового права та інші правові аспекти діяльності. В умовах воєнного стану нотаріуси продовжують працювати на підставі Указу Президента України про введення воєнного стану в Україні [17] та відповідних рішень Кабінету Міністрів України, що встановлюють тимчасові адміністративні правила для державних і приватних суб'єктів, включно з нотаріальною практикою.

Норми, передбачені законодавством, охоплюють організацію робочого часу нотаріусів, процедури зберігання документів і передачі даних до єдиних державних реєстрів, визначення форм посвідчення правочинів у випадках обмеженого фізичного доступу до нотаріальних контор. Законодавчі акти передбачають можливість використання електронного підпису (ЕП/КЕП) у нотаріальних діях, що зберігає юридичну силу посвідчених документів у цифровому форматі. Нормативні положення Закону України «Про електронні довірчі послуги» [18] регламентують застосування кваліфікованих електронних підписів та електронних печаток для посвідчення документів, включно з нотаріальними.

Міжнародні стандарти та правові акти, що мають значення для організації нотаріальної діяльності у кризових ситуаціях, встановлюють загальні принципи використання електронних документів і захищених інформаційних систем, узгоджують правила взаємного визнання цифрових посвідчень між державами. Одним із таких актів є Гаазька конвенція про скасування вимоги легалізації іноземних публічних документів (Апостильна конвенція) [19], що забезпечує спрощений порядок прийняття документів між державами-учасницями. Модельний закон ЮНСІТРАЛ з електронних торговельних документів [20] встановлює стандарти застосування електронних переносних документів, які можуть бути використані для створення правочинів у цифровому середовищі. Норми Рекомендацій Ради Європи щодо електронного нотаріату [21] спрямовані на гармонізацію підходів до дистанційного посвідчення документів і взаємодії нотаріальних органів європейських держав.

Правове регулювання, що міститься в українських актах, поєднується з міжнародними стандартами для забезпечення правового захисту громадян і суб'єктів господарювання в умовах обмеження фізичного доступу до установ. Нормативні акти передбачають захист персональних даних, порядок внесення відомостей до електронних реєстрів та контроль за дотриманням процедур посвідчення правочинів. Законодавчі положення спрямовані на збереження прав громадян, майнових відносин і стабільності цивільного обороту в умовах надзвичайного або воєнного стану. Особливе місце відводиться нормативам, що встановлюють вимоги до інформаційної безпеки, процедури віддаленої взаємодії між нотаріусами та державними органами, механізми резервного зберігання даних у випадку руйнування основних установ.

Системи дистанційної ідентифікації та захищених каналів обміну документами застосовуються для підтримки функціонування нотаріальної системи у регіонах з обмеженим доступом до державних установ. Для реалізації таких механізмів законодавство передбачає використання електронних підписів, цифрових сертифікатів і засобів криптографічного захисту, що встановлені в нормативних документах щодо електронної ідентифікації та довірчих послуг [22]. Інформаційні системи, що впроваджуються у відповідності з нормами українського законодавства, координуються із загальноєвропейськими стандартами, включно з інтеграцією в єдині державні реєстри, що спрощує обмін даними між нотаріусами, судами і державними органами.

Реформування національної системи нотаріату потребує визначення перспективних напрямів наукових досліджень з урахуванням міжнародного досвіду. Актуальні дослідження охоплюють організаційні, технологічні та процедурні аспекти діяльності нотаріусів у складних умовах, коли необхідно забезпечити безперервність нотаріальних послуг і захист прав громадян. Наукові пошуки включають розробку моделей організації дистанційного посвідчення документів, використання електронних систем для ведення реєстрів та захищеного обміну інформацією.

Дослідження у сфері інформаційної безпеки спрямовані на вивчення способів захисту персональних даних, контроль доступу до електронних документів та забезпечення надійності цифрових каналів обміну інформацією. Аналіз організаційних рішень охоплює створення структур, які координують діяльність нотаріусів у регіонах з обмеженим доступом до установ і сприяють підтриманню стабільності цивільного обороту.

Наукові розробки можуть зосереджуватися на організації резервних механізмів зберігання документів, забезпеченні доступу до баз даних у разі руйнування інфраструктури та відновленні функціонування нотаріальної системи після кризових подій [23]. Значна увага приділяється питанням взаємодії між нотаріальними установами та іншими органами влади у цифровому середовищі, визначенню процедур інтеграції електронних систем і забезпеченню сумісності національних і міжнародних платформ обміну даними.

Підготовка і підвищення кваліфікації нотаріусів у сфері цифрових технологій та дистанційної ідентифікації становить окремий напрям наукових досліджень. Розробка

навчальних програм, тренінгових модулів і методик оцінювання компетентності спрямована на формування професійних стандартів, які відповідають сучасним вимогам.

Дослідження можуть охоплювати також гармонізацію процедур нотаріальної діяльності у контексті міжнародних стандартів, співпрацю між нотаріальними органами різних країн та інтеграцію національних систем у загальноєвропейські та світові правові процеси. Вивчення таких напрямів створює наукову основу для системного розвитку національної нотаріальної системи та її адаптації до сучасних викликів, забезпечення безперервності нотаріальних послуг і стабільності цивільного обороту.

Сукупність цих напрямів формує комплексну наукову базу, що охоплює організаційні, технологічні та процедурні аспекти діяльності нотаріату, адаптованого до умов обмеженого доступу та кризових ситуацій [24]. Наукові пошуки в цій сфері сприяють розвитку ефективних моделей роботи, впровадженню інноваційних технологій і вдосконаленню професійних стандартів нотаріусів, що забезпечує захист прав громадян і стабільність правових відносин у сучасних умовах.

Висновки

Міжнародний досвід регулювання нотаріальної діяльності в умовах надзвичайних станів демонструє різноманітні підходи до забезпечення безперервності надання нотаріальних послуг та захисту прав громадян. Діяльність нотаріату в кризових умовах включає організаційні, технологічні та процедурні механізми, які забезпечують функціонування системи навіть за обмеженого доступу до державних установ і змін у правовому середовищі. Дистанційне посвідчення документів, ведення електронних реєстрів, захищений обмін інформацією і координація роботи нотаріусів через спеціалізовані центри дозволяють підтримувати стабільність цивільного обороту, гарантувати збереження майнових прав і правочинів, а також забезпечують доступ громадян до правових послуг у складних умовах.

У різних країнах застосовуються різні моделі організації нотаріальної діяльності, які охоплюють правила дистанційного посвідчення документів, цифрову ідентифікацію учасників правочинів, стандарти безпеки електронних систем та процедури захищеного зберігання документів. В умовах кризових явищ віддалена робота нотаріату підтримує правову визначеність і стабільність цивільного обороту, запобігає правовим колізіям і втраті важливих документів, а системи резервного зберігання дозволяють відновлювати доступ до даних у разі руйнування основних установ або технічних збоїв.

Вивчення міжнародного досвіду створює можливості для формування національних моделей організації нотаріальної діяльності в Україні, зокрема у періоди воєнного або надзвичайного стану. Інтеграція електронних платформ, дистанційної ідентифікації та захищених каналів обміну документами забезпечує безперервність надання нотаріальних послуг, захист прав громадян та стабільність правових відносин. Організаційні структури, що координують діяльність нотаріусів у регіонах з обмеженим доступом до державних установ, сприяють ефективному управлінню інформаційними потоками та виконанню процедур нотаріального посвідчення документів.

Перспективи розвитку українського нотаріату в умовах надзвичайних ситуацій передбачають впровадження комплексних технологічних і організаційних рішень, гармонізованих із міжнародними стандартами. Розробка моделей цифрового нотаріату, захищених систем зберігання документів, процедур дистанційної ідентифікації та обміну інформацією формує основу для стабільної роботи нотаріальної системи за складних умов. Наукові пошуки в цій сфері спрямовані на вдосконалення професійних стандартів нотаріусів, підвищення їх компетентності у сфері цифрових технологій, відпрацювання методик координації роботи у кризових регіонах і забезпечення правового захисту громадян.

Міжнародний досвід свідчить про ефективність поєднання організаційних, технологічних та процедурних заходів для підтримки функціонування нотаріату у складних умовах. Впровадження таких підходів

в українському контексті сприятиме збереженню правочинів, майнових відносин і стабільності цивільного обороту, підвищенню доступності нотаріальних послуг і захисту прав громадян у періоди надзвичайного або воєнного стану. Адаптація міжнародних практик до національних умов створює передумови для модернізації української нотаріальної системи, інтеграції сучасних технологій у її роботу і забезпечення ефективної організації нотаріальної діяльності в кризових ситуаціях.

Література

1. Лила-Барська А. В. Про публічно-правовий статус нотаріуса в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції* № 1. 2023. URL: http://apnl.dnu.in.ua/1_2023/21.pdf

2. Лях Д.А. Реформування нотаріату України в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2025. Випуск 88: частина 1. С. 297-303. URL: https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/05/45.pdf

3. Баранкова В. В. Нотаріус як суб'єкт нотаріального процесу. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»*. 2023. Випуск 76 (1). С. 127–134. URL: https://visnykjuris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/03/76_part-1.pdf

4. Чижиков О.О. Правові аспекти регулювання нотаріальної діяльності в умовах цифрової трансформації. *Академічні візії*. 2024. № 38. URL: https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1551

5. Денисяк Н.М. Реформування інституту нотаріату в сучасних умовах євроінтеграції. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 1. С. 547–551 URL: https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/04/97.pdf

6. Рядінська В. Правове регулювання цифровізації публічного управління в Європейському Союзі. *Академічні візії. Секція: Право*. 2025. № 39. URL: https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1664

7. Тимощук О. Г. Захист прав і свобод людини і громадянина через призму діяльності інституту нотаріату в Україні в умовах війни. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 5. С. 195–197. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-5/45

8. Письменний О. Сучасні проблеми інституту нотаріату в умовах воєнного стану. *Публічне право*. 2023. № 1. С. 23–30. URL: https://www.publichne-pravo.com.ua/files/49/3.pdf

9. Зозуля О. І., Головащенко О. С., Новіков Є. А. Правовий статус нотаріату в Європейському Союзі. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. Серія економічна. Серія юридична. 2025. Випуск 47. С. 282- 292. URL: https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/download/1877/1658/

10. Koos S. The Digitization of Notarial Tasks – A Comparative Overview and Outlook of 'Cyber Notary' in Indonesia and Germany. *The Indonesian Journal of Socio-Legal Studies*. 2023. Vol. 2, No. 2. URL: https://www.researchgate.net/publication/369528590_The_Digitization_of_Notarial_Tasks_-_A_Comparative_Overview_and_Outlook_of_'Cyber_Notary'_In_Indonesia_and_Germany

11. Basyarudin B. The Evolution and Significance of Notarial Law in Modern *Legal Systems*. *Law and Business*. Vol. 4, No. 1 (June 2024). P. 39–44. URL: https://reference-global.com/download/article/10.2478/law-2024-0002.pdf

12. Zimmermann K. What's New in European Property Law? An Overview of Publications in 2019–2021. *European Property Law Journal*. 2022. Vol. 11, No. 1-2. P. 105–128. URL: https://www.researchgate.net/publication/365757505_What's_New_in_European_Property_Law_An_Overview_of_Publications_in_2019-2021

13. Вдовічена Л. Вплив релокації на правовий режим переміщення документів нотаріального діловодства в умовах воєнного стану. *Закарпатські правові читання. Релокація в умовах екстраординарних правових режимів*: матеріали XVII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ужгород, 25–26 квітня 2025 р. Львів – Торунь: Liha-Pres, 2025. С. 57–60.

14. Бондаренко І. М. Проблеми реформування нотаріальної системи України. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 10. С. 38–43. URL: https://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/10/10_2021.pdf

SUMMARY

The article is devoted to the analysis of international experience in regulating notarial activity under states of emergency and to determining the possibilities of applying this experience to improve the legal regulation of the notarial system in Ukraine. The development of legal mechanisms for the functioning of notarial institutions in different countries during emergencies, armed conflicts, and other crisis circumstances that require the adaptation of traditional procedures for certifying legal transactions and documents is examined. Particular attention is paid to the organization of notarial activity in the countries of the European Union and other legal systems, taking into account changes in legislation, the use of digital technologies, and the transformation of administrative procedures.

It has been established that in most states notarial activity during states of emergency undergoes certain transformations aimed at ensuring the continuity of legal services and the protection of citizens' rights. In a number of European countries, simplified procedures for certifying legal transactions, the use of remote identification methods, and electronic document circulation have been introduced. Considerable attention is given to the experience of countries belonging to the continental legal system, where the notary acts as a guarantor of legal certainty in civil circulation even under complex socio-political conditions.

The practice of organizing the work of notarial authorities during emergencies, including periods of armed conflicts or pandemic restrictions, is characterized. Under such conditions, states introduced special legal regimes for the functioning of the notarial system, which included expanding the powers of notaries, using electronic registers, remote certification of certain legal acts, and simplifying citizens' access to notarial services. At the same time, these changes were accompanied by the need to ensure an appropriate level of legal security, protection of personal data, and prevention of potential abuses.

It has been established that international experience demonstrates the gradual combination of traditional notarial procedures with modern digital tools, which makes it possible to ensure the stability of legal transactions even under conditions of limited functioning of state institutions. In a number of countries, mechanisms of electronic notarization, remote identification of participants in legal transactions, and the use of secure information systems for the exchange of legally significant documents have been introduced. Such approaches contribute to maintaining trust in notarial acts and supporting the effectiveness of legal regulation in crisis situations.

The main research methods used in the study include comparative legal, formal legal, and systemic methods. Their application made it possible to analyze the peculiarities of regulating notarial activity in different legal systems, identify common trends in the development of the notarial institution under states of emergency, and assess the possibilities of implementing certain elements of foreign experience into the national legislation of Ukraine. The use of a systemic approach facilitated the generalization of the practice of organizing notarial activity in crisis situations and the identification of directions for its further improvement.

It is emphasized that international experience in organizing notarial activity during states of emergency demonstrates the need to combine legal stability, institutional flexibility, and the use of digital technologies. The practice of the functioning of the notarial system under conditions of limited access to state institutions and population displacement is analyzed, which requires the adaptation of document certification procedures and ensuring an appropriate level of legal protection for citizens. It has been established that the experience of foreign states can be used in the modernization of the notarial system of Ukraine, taking into account the challenges associated with martial law and the need to ensure the continuity of legal services.

Keywords: notary, notarial activity, state of emergency, martial law, legal regulation, international experience, electronic notarization, legal protection.

15. Про нотаріат**:** Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text.

16. Цивільний кодекс України**:** Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text

17. Про введення воєнного стану в Україні**:** Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text

18. Про електронні довірчі послуги**:** Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text

19. Конвенція, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів

(Апостильна конвенція): Міжнародна конвенція від 05.10.1961 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_082#Text

20. Модельний закон ЮНСІТРАЛ про електронні передавані записи (електронні торговельні документи): Прийнятий Комісією ООН з права міжнародної торгівлі 13.07.2017 р. URL: https://uncitral.un.org/en/texts/ecommerce/modellaw/electronic_transferable_records

21. Recommendation CM/Rec2 of the Committee of Ministers to member States on the evaluation, quality and efficiency of justice systems and the role of digital technologies in judicial systems and services. Прийнята Комітетом міністрів Ради Європи 13.02.2019 р. URL: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=090000168093b1c2

22. Гарієвська М. Б. Діджиталізація нотаріального процесу. *Університетські наукові записки*. 2021. № 2(80). С. 95–103. URL: https://unz.univer.km.ua/article/download/80_95-103/pdf/

23. Денисяк Н.М. Реформування інституту нотаріату в сучасних умовах євроінтеграції. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. №1 С. 547-551. URL: https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.01.95

24. Красногор О.В Інтеграція цифровізації у сфері нотаріату. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2024. Вип. 12. URL: https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-12-01-08